

Hollandse Ziekte. Groningse Remedie?

Op 6 november 2009 startte de Groninger Bodem Beweging (GBB) als kleine vereniging. We wilden bewoners verenigen die direct of indirect schade ondervonden van de gaswinning. Anno 2017 is de GBB uitgegroeid tot een van de grootste verenigingen van Groningen. Met als doel om al die bewoners te vertegenwoordigen die hier weer daadwerkelijk veilig en vrij van de gevolgen van de gaswinning willen wonen en werken.

Gisteren nog vermeldde onze regionale krant dat de zwaardere bevingen duidelijk afnemen. Mooi! En gelukkig wordt daarbij nog wel gemeld dat dit geen garantie is voor nabije toekomst..

Laten we ons niet blindstaren op die zware bevingen. De dames en heren politici in Den Haag en helaas ook de media, lijken daar met name belangstelling voor te hebben. Bij een grote aardbeving kan men zich blijkbaar nog iets voorstellen. Belangrijker nog, hierbij zullen doden en gewonden vallen. Men weet dat daar dan een afrekening plaats zal vinden....

Maar we hebben hier te maken met meer gebeurtenissen die het gevolg zijn van de gaswinning. Fenomenen die keer op keer zorgen voor schade aan onze huizen, boerderijen, monumenten. En niet te vergeten het imago van Groningen schaden.

Het gaat niet enkel om die relatief zware aardbevingen. Het gaat om de vele (ook dit jaar weer!) lichtere bevingen. Het gaat over beving op beving, ongelijkmatige bodemdaling. Over zetting. Over verweking van de ondergrond. Over de bizarre plaatselijke veranderingen van de grondwaterstand. Gebeurtenissen die veroorzaakt of getriggerd worden door de gaswinning en voor veel, heel veel ellende zorgen.

Deze sluipende fenomenen zijn echter minder 'sexy' dan een grote beving. Ze zijn wel funest voor de samenleving. Wat ons raakt is:

De ontkenning van andere gevolgen van de gaswinning dan aardbevingen;

Het nemen van onvoldoende maatregelen aan de oorzaakkant: echt minder pompen!;

Het verzaken om de gevolggkant goed ter hand te nemen. Ik heb het dan over de schadebepaling en -afhandeling, de versterking .

De dagelijkse confrontatie met de schades als gevolg van al deze fenomenen en de gevolgen daarvan raken ons. Raken ons in onze gezondheid, ons welbevinden, en onze portemonnee.

Deze manieren van handelen (of beter gezegd niet handelen!) zullen de 'ramp in slow motion' die zich hier afspeelt, blijven activeren. Huizen raken verder beschadigd, monumenten verkrumelen onder onze ogen. En er wordt ons zo geen recht gedaan. Wij, bewoners, worden zo willens en wetens ontmoedigd om hier in dit prachtige Groningen nog een toekomst te zien.

De belangen zijn groot. Dat mag duidelijk zijn. Wat is het hoofdbelang van ons Groningers? Eigenlijk is dat simpel te verwoorden: geen bevingen meer die schade veroorzaken; daadwerkelijk veilig zijn. Zo kunnen wij onszelf en anderen vertellen dat het weer fijn wonen, werken en leven in ons Groningen: Stad en Ommelanden.

Hollandse Ziekte. Groningse Remedie?

Als GBB strijden wij ervoor om dit te bereiken vóóordat de regionale ramp in slow motion de status van acute nationale ramp gaat krijgen bij een grote aardbeving. Wij willen niet op ons geweten hebben dat we daar wat aan hadden kunnen doen. Dat het echt menens is, dat blijkt wel uit de onderzoeken naar het versterken van woningen. Alles moet versterkt! En versterken is niet een extra spijker ergens in slaan. Nee, het is diepingrijpend en massaal. En voor elk huishouden betekent het narigheid.

Maar wel gewoon stevig door blijven pompen....

Al vanaf 1976 werden er zwakke aardbevingen in ons zeer rustig gewaande geologisch gebied geconstateerd. Toen op 27 december 1986 een aardbeving in Assen werd gevoeld (3 op de schaal van Richter) was dat voor de KNMI een nieuw fenomeen. De bevingen werden echter niet in verband gebracht met de gaswinning. Gaswinning zorgde - zo werd toen bedacht - voor een gelijkmatige daling van de bodem. Een bevingsgedachte paste daar niet bij.

De NAM woordvoerder in de jaren '90 in het NRC zei: *'Als miljardenbedrijf gaat het ons niet om het geld, maar om de zuiverheid in de omgang met de burgers. Bij twijfel laten we de balans in het voordeel van de burger omslaan, maar we willen geen precedentes scheppen'*. Tja....Van de vele claims die bij de NAM werden ingediend, werd er tot 1997 maar één uitgekeerd: 1.750 gulden voor een omgevallen vitrinekast in Middelstum. *'Een twijfelgeval'*, volgens de NAM woordvoeder.

We zijn nu 20 jaar verder. Jaren waarin het aantal en de zwaarte van de bevingen tot ongekende hoogtes kwamen. Met als 'hoogtepunten' de beving bij Huizinge van augustus 2012 en de *wake up call* voor de stad Groningen twee en een half jaar geleden, met de aardbeving bij Ten Boer. En nu, anno 2017, wint de NAM mede in opdracht van onze Staat nog steeds grote hoeveelheden gas. Terwijl ze weet dat dit de ultieme veroorzaker is van heel veel schade aan onze huizen en ons erfgoed en ons welzijn.

De Nationaal Coördinator Groningen (NCG) heeft geen makkelijke opgave in dit gebied. Onderlinge afspraken tussen NAM en de Staat beperken de daadkracht en de reikwijdte voor handelen van de NCG. De NAM dicteert wat wel en wat niet als een gevolg van de gaswinning mag worden gezien. Om het daadwerkelijk geschud van de aarde kan men nu niet meer heen. Ja, dat heeft te maken met de gaswinning. Helaas geen vrachtwagen, vliegtuig, of heipaal meer om de schuld op af te wentelen... Maar zaken die niet direct met een 'shok en een knal' vrijkomen... zoals zetting (gevolgen van bevingen op de ondiepe bodem) en ongelijkmatige bodemdaling, of de invloed van de gaswinning op de grondwaterstand... Die worden nog ontkend of afgewenteld op andere actoren.

In de samenwerkingsovereenkomst tussen NAM, NCG en Staat wordt zelfs geschreven dat: *'De NAM heeft laten weten geen aanleiding te zien om het werkgebied van de NCG uit te breiden tot 'mijnbouwschade', dus inclusief bodemdaling. Dit geldt ook voor de samenwerkingsafspraken.'*

Fijn hè, wanneer jou de ruimte wordt gegeven om zelf te bepalen wat je zelf wel en niet hebt veroorzaakt.

Ik heb de metafoor, waarbij ons huis een gezinsauto is, wel eens vaker aangehaald. En dat doe ik nu weer. In feite zegt de NAM (in haar tankauto) tegen ons Groningers, in onze gezinsauto:

Hollandse Ziekte. Groningse Remedie?

'U zegt dat ik met mijn tankauto uw gezinsauto heb aangereden. Dit betwijfel ik in eerste instantie zeer. Ik heb daar niets van gemerkt. Oké, anderen geven aan dat de aanrijding goed zicht- en hoorbaar was en ik kan er dus niet onderuit... Ik geef - schoorvoetend - toe dat ik in dit geval uw gezinsauto blijkbaar heb geraakt. By the way... Wanneer ik uw auto zo bekijk, dan moet ik toch kwijt dat u uw auto beter zou mogen onderhouden... Ik zie nauwelijks wat oude en nieuwe schade is... Lijkt nergens op. Weet u zeker dat alle schade door mij komt..? Maar goed, Ik repareer – zoals het mij goeddunkt! – de door mij zelf te constateren schades aan uw gezinsauto. Uw oordeel dat ik u meer schade heb berokkend dan ik zelf constateer, deel ik niet.. En ik kijk zeker niet onder uw auto voor schade. Ik raakte u toch in de flank..? Na eventuele reparaties behoud ik mij het recht voor om weer tegen uw auto aan te rijden met mijn tankwagen. Ik ben nu eenmaal belangrijk in dit economisch verkeer. Dat is onze overheid het met mij eens. En wanneer de schade zo groot wordt dat u vindt dat uw auto niet meer te repareren is, dan bedenk ik voor u of uw auto naar de sloop kan en u zich een goedkoper en kleiner privévehikel aan mag schaffen. Uw huidige auto is immers minder waard geworden door de aanrijdingen... Ik behoud mij vervolgens natuurlijk wel weer het recht voor om ook tegen deze nieuwe auto aan te rijden...'

Tot zover de metafoor.

De auto die wordt steeds of kan worden aangereden door de tankauto. Het huis dat voortdurend geconfronteerd wordt met de gevolgen van de gaswinning... En maar door blijven rijden ... blijven pompen...met als consequentie....

Wanneer we de autometafoor doortrekken wordt dan eigenlijk gezegd: *'Oké! Omdat u blijft zeuren over de aanrijdingen installeren wij een veiligheidskooi in uw auto, waarbij u, bij een botsing met onze tankauto, levend uw auto kunt verlaten. Uw auto kan dan overigens wel total loss zijn.*

En natuurlijk behouden wij ons weer het recht voor om wederom tegen u gezinsauto aan te rijden...'

Wie wil nog vrijwillig deze weg inslaan of vervolgen? Anders gezegd. Is het uitnodigend om hier te onder deze condities te wonen? Of te komen wonen? Wie vindt het zo nog fijn vertoeven in Groningen..?

Als GBB horen we de meest trieste en soms machiavellistische verhalen. Over bedenkelijke communicatie en kennis van eerstelijns experts. Over haar corrigerende afdeling binnen het CVW. Over fictieve contourlijnen en de schades daarbuiten die niet door de Shell/NAM zouden kunnen zijn veroorzaakt. We horen van verruïneerd erfgoed. Van beeldbepalende panden die dreigen te worden gesloopt. Wij luisteren naar de grote vraagtekens bij onze eigen experts. Waarom in tegenstelling tot andere landen, hier het gebruik van de tiltmeter zo moeilijk ligt. We horen van mensen die weg willen, maar niet weg kunnen vanwege onverkoopte huizen. Wij horen de ontredding bij mensen die meerdere malen zijn getroffen door aardbevingen.

Wij, burgers, zijn er veel tijd mee kwijt. Het kost veel (negatieve) energie. We zijn er geld mee kwijt! En last but not least: we zijn het vertrouwen kwijt!!

Zoals een bewoner verwoordde: *'Ik vraag mij af welke burger in Nederland zoveel moet, om het elementaire recht op veilig wonen op te eisen. Iets wat door de overheid gewaarborgd dient te worden.'*

Hollandse Ziekte. Groningse Remedie?

Er is een *Gasgebouw* in Nederland. Dit is een constructie waarin de Staat, Energie Beheer Nederland, Exxon, Shell en GasTerra, ten bate van de winning en verkoop van aardgas, samenwerken. Om de gevolgen van de gaswinning het hoofd te kunnen bieden is er aan dit Gasgebouw een extra vleugel gebouwd. De basis, de fundering, het fundament van deze nieuwe aanbouw wordt gevormd door Shell en EZ. En op dit fundament werden het CVW en de NCG neergezet.

In de ogen van de GBB is deze aanbouw van het CVW en de NCG aan het Gasgebouw op z'n zachtst gezegd niet verstandig en lijkt gedoemd te mislukken. Net als bij een echt gebouw in dit aardbevingsgebied: als de fundering van een aanbouw niet klopt, is dat een zwakke schakel die de constructie van het gebouw als geheel aantast...

We moeten dus goed kijken naar de fundering! Wij willen als burgers weer met vertrouwen aan kunnen kloppen bij degenen die aangewezen zijn om ons uit de misère te helpen: het CVW en de NCG. Dan moeten we er op kunnen vertrouwen dat de basis onder deze instellingen *shock proof* is: dus een betrouwbare fundering; dus los van het Gasgebouw!

In 2009 verscheen op initiatief van GasTerra het boek Onzichtbaar Goud. Het is een ode aan 50 jaar gaswinning in Nederland. De achterflap van deze uitgave begint zo:

'We hebben goud in handen'. Die kreet zou je verwachten bij de vondst van een enorme aardgasbel nabij het Groningse Slochteren in 1959. Toch duurde het nog jaren voordat we beseften wat deze vondst voor Nederland zou betekenen. Onze verzorgingsstaat zou in de jaren zeventig nooit zonder de aardgasgelden tot stand zijn gekomen. Maar onze gasrijkdom maakte ons ook lui. We hebben jarenlang boven onze stand geleefd. Dutch Disease werd in het buitenland een gevleugelde term voor onze spilzucht'(...).

Tot zover dit citaat.

De **Dutch Disease**, oftewel **Hollandse Ziekte** wil ik in dit tijdgewricht en voor Groningen definiëren als: *de opzettelijke afhankelijke opstelling van Den Haag ten opzichte van de multinationals, ten einde makkelijk geld te genereren voor haar Rijksbegroting*. Multinationals als Shell en Exxon hebben onder het mom van aansprakelijkheid, de publieke regie naar het private, commerciële domein getrokken.

Daarmee houden zij aan de ene kant de wind uit de zeilen voor hun opdrachtgever (de Staat). Aan de andere kant hebben zij zo maximale invloed om hun kosten zo laag mogelijk te houden, ook al hebben ze de gevolgen zelf veroorzaakt.

Een deel van de opdracht voor de sprekers van dit blok is omschreven als: 'welke ideeën en oplossingen zijn er lokaal om het gasgebouw te verbeteren?'

Het moge duidelijk zijn:

Dit is geen lokale zaak. Dit is een nationale zaak. En daarmee een zaak van de landelijke politiek!!

Hollandse Ziekte. Groningse Remedie?

De **Groninger Remedie** is: Het realiseren van de volledige daadwerkelijke en onafhankelijke publieke regie op de gaswinning en ook op de afhandeling van de gevolgen van de gaswinning... Met als enige maatstaf het welzijn van Groningen en haar inwoners.

En natuurlijk betekent dit niet dat Shell/Exxon en NAM niet aansprakelijk zijn voor het betalen. Integendeel.

Maar de structuur van het Gasgebouw kan natuurlijk niet vanuit lokaal niveau worden gewijzigd. Wie zou dat moeten/kunnen doen? De gemeentelijke politiek? De provinciale politiek? De burgers?

Zoals ik net omschreef: De basis, het fundament van die nieuwe aanbouw, die de gevolgen van de gaswinning het hoofd moet bieden, wordt gevormd door Shell en EZ. En op dit fundament werden het CVW en de NCG neergezet.

Alleen de landelijke politiek kan ervoor zorgen dat er een daadwerkelijk onafhankelijk fundament komt onder de CVW en de NCG.

Dus ja, op lokaal niveau zijn er, naast alle ellende, ontzettend veel positieve bewegingen gaande. Zijn er ideeën en oplossingen om de toekomst voor Groningen rooskleurig in te zien.

Maar wat betreft het Gasgebouw, daarvoor spreken wij de landelijke politiek aan. Bij zo'n levensbedreigend en groot probleem dient er nationale verantwoordelijkheid genomen te worden.

Dit geneesmiddel van werkelijke onafhankelijkheid zou de gehele politiek daadwerkelijk moeten omarmen. En dan is het aan ons burgers, om die politieke partijen te kiezen waarvan al bekend is dat zij deze remedie willen toedienen.

Dus ik zou willen afsluiten met een oproep aan de vandaag aanwezige politici: wees helder en maak kenbaar waar u staat!

Namens de Groninger Bodem Beweging dank ik u voor uw aandacht.

Derwin Schorren
Voorzitter
Groninger Bodem Beweging